

рецидивної злочинності (ст. 34 КК), яка має бути вирішена й на науковому рівні.

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за 2022 – жовтень 2024 року. *Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

2. Богатирьов А. І. Антикриміногенний вплив на злочинність у місцях несвободи України; монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 432 с.

3. Оперативно-службова та виробничо-господарська діяльність органів і установ виконання покарань України у 1999 році: Інформаційний бюлетень. Київ: ДДУПВП, 2000. № 4. 84 с.

4. Про стан правопорядку, ізоляції та нагляду, діяльність підрозділів охорони, пожежної безпеки та воєнізованих формувань Державної кримінально-виконавчої служби України у 2016 році. Інформаційний бюлетень. Київ: Департамент ДКВС Міністерства юстиції України, 2017. 34 с.

Корольчук Віктор Володимирович,
начальник відділу організації наукової
діяльності Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, старший науковий співробітник;
Женунтій Володимир Іванович,
провідний науковий співробітник
відділу організації наукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник

ЕВОЛЮЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВВЕДЕННЯ В ОМАНУ СУДУ АБО ІНШОГО УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ (СТ. 384 КК УКРАЇНИ)

Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 КК України) за своєю спрямованістю є навмисним прикритим протистоянням отриманню уповноваженими державними органами правдивих показань і достовірних доказів, науково-обґрунтованих висновків та підтверджень під час

досудового розслідування чи судового розгляду у справі. Цим, в першу чергу і пояснюється підвищена громадська небезпечність вказаного кримінального правопорушення. Зазначена обставина, на нашу думку, виявилася основою для включення до Кримінального кодексу Української РСР 1927 року (далі – КК УРСР 1927 р.) до первісної обмеженої чисельності статей (лише п'яти), за якими на той час встановлювалася відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя, аж трьох статей, якими визначалися правові засади притягнення до відповідальності за: а) завідомо неправдивий донос органу судової влади (ст. 88 КК); б) завідомо неправдиве показання, дане під час провадження дізнання, слідства чи судового розгляду у справі (ст.89 КК); в) кваліфікований неправдивий донос чи показання (ст.90 КК). Отже, правовою основою настання відповідальності за ст. 89 КК УРСР 1927 року було визнане завідомо неправдиве показання, дане свідком, експертом чи перекладачем при провадженні дізнання, слідства чи судового розгляду у справі. Відповідно до ст. 90 КК УРСР 1927 року кваліфікованими визнавалися завідомо неправдивий донос або показання, поєднані з: а) обвинуваченням в правопорушенні, за яке законом передбачалася вища межа міри соціального захисту у вигляді позбавлення волі до трьох років і вище; б) корисними мотивами; в) штучним створенням доказів обвинувачення [1, с. 340].

Подальший розвиток та вдосконалення кримінально-правових підстав протидії правопорушенням проти правосуддя знайшли відображення у Кримінальному кодексі Української РСР 1960 року (далі – КК УРСР 1960 року), який набрав чинності з 01 квітня 1961 року. Вони виявилися, перш за все, у включенні до КК самостійної глави VIII під лаконічною назвою «Злочини проти правосуддя», що об'єднувала 15 статей. У цієї ж глави роздільно були визначені правові основи настання кримінальної відповідальності за завідомо неправдивий донос (ст. 177 КК) і завідомо неправдиве свідчення (ст. 178 КК). При цьому доволі чітко були визначені об'єктивна сторона сторона протиправного діяння, яке каралося за ч.1 ст.178 КК, потенційні суб'єкти правопорушення та їх умисна вина, а також кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Врахування судової практики в справах про кримінальні правопорушення проти правосуддя, а також предметних теоретичних дискусій з аналізованого питання дозволили викласти ст. 178 КК в помітно більш досконаліш редакції. Простий склад кримінального правопорушення, що аналізується (ч.1 ст. 178 КК) був визначений як «завідомо

неправдиве показання свідка чи потерпілого або завідомо неправдивий висновок експерта, дані при проведенні дізнання, попереднього слідства або в суді, а також завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем в тих же випадках» [1, с. 798] Кваліфікованими (за ч. 2 ст. 178 КК) визнавалися передбачені ч. 1 ст. 178 КК дії в разі їх вчинення при розслідуванні або судовому розгляді справи про особливо небезпечний державний злочин або такий інший тяжкий злочин, за який відповідно до закону могло бути призначене покарання у вигляді позбавлення волі строком на вісім чи більше років або смертної кари [1, с. 798]. І лише через більш ніж 20-річний час практичного застосування ст. 178 КК у викладеній редакції, у диспозиції її другої частини були внесені зміни. Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 4571-10 від 12 січня 1983 року «Про внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу Української РСР» диспозиція ч. 2 ст. 178 КК була викладена в уточненій редакції, а саме: «Ті ж дії, поєднані з обвинуваченням в особливо небезпечному державному чи іншому тяжкому злочині або штучним створенням доказів обвинувачення, а так само вчинені з корисливою метою» [2].

Результати подальшого вдосконалення правових основ відповідальності за кримінальне правопорушення, яке аналізується були відображені у відповідній статті 384 Кримінального кодексу України 2001 року. При цьому перелік включених у диспозицію ч. 1 ст. 384 державних органів, яким перерахованими учасниками процесу може бути повідомлена предметна завідомо неправдива інформація, доповнений тимчасовою слідчою та спеціальною тимчасовою слідчою комісіями Верховної Ради України, що уповноважуються проводити розслідування [3, с. 264–265]. Зміни торкнулися також переліку кваліфікованих ознак діяння, внаслідок чого за ч. 2 ст. 384 КК встановлена відповідальність за дії, передбачені ч. 1 ст. 384 КК, поєднані з обвинуваченням у тяжкому чи особливо тяжкому злочині, або зі штучним створенням доказів обвинувачення чи захисту, а також вчинені з корисливих мотивів [3, с. 265].

Подальші зміни та доповнення, що вносилися до аналізованої статті КК України (на протязі 2005–2020 років) обумовлені в основному необхідністю погодження правових основ, що закріплені у ст. 384 КК з нормативними положеннями щойно прийнятих законодавчих і інших нормативно-правових актів, спрямованих на удосконалення правової регламентації

діяльності окремих державних органів і їх посадових осіб, тобто ці зміни стосовно статті, яка аналізується, спричинені об'єктивними обставинами.

Зокрема, Законом України № 2456-IV від 03 березня 2005 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» абзац перший ч.1, тобто диспозиція, ст. 384 КК після слів «досудового слідства» доповнено словами «здійснення виконавчого провадження» [4].

Законом України № 2677-VI від 04 листопада 2010 року «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)» абзац перший ч. 1, тобто диспозиція, статті 384 КК після слів «або в суді» доповнено словами «завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна під час здійснення виконавчого провадження» [5].

Законом України № 245-VII від 16 травня 2013 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України» в абзаці першому частини першої, тобто у диспозиції, статті 384 КК слова «дизнання, досудового слідства» замінені словами «досудового розслідування» [6].

Законом України №2136 – VIII від 13 липня 2017 року «Про Конституційний Суд України» абзац перший частини першої, тобто диспозиція, статті 384 КК після слів «в суді» доповнено словами «або під час конституційного провадження у Конституційному суді України» [7].

Законом України № 2147-VIII від 03 жовтня 2017 року «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» назва і абзац перший частини першої, тобто диспозиція, статті 384 КК з врахуванням змін, які раніше вносилися в диспозицію, були викладені в новій редакції: «Стаття 384. Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. Завідомо неправдиве показання свідка, потерпілого, завідомо неправдивий висновок експерта, складені для надання або надані органу, що здійснює досудове розслідування, виконавче провадження, суду, Вищій раді правосуддя, тимчасовій слідчій чи спеціальній тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України, подання завідомо недостовірних або підrobлених

доказів, звідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна, а також звідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем у таких самих випадках» [8].

Законом України № 720-ІХ від 17 червня 2020 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» абзац перший частини першої, тобто диспозиція, статті 384 КК після слова «експерта» доповнено словом «спеціаліста» [9].

Викладене нами дозволяє оцінити закріплені в ст. 384 КК України правові основи настання відповідальності за кримінальне правопорушення, яке аналізується, як такі, що враховують фактичні можливості правозастосовних органів і судову практику, а в кінцевому результаті як дуже стабільні на сьогоднішній день.

Список використаних джерел

1. Боротьба зі злочинністю в Українській РСР. Том другий. 1926–1967 рр. / Автор нариску і укладач збірника документів професор П.П. Михайленко. Київ: МОГП УРСР, Київська Вища школа, 1967, 952 с.

2. Указ Президії Верховної Ради України РСР №4571-10 від 12 січня 1983 р. «Про внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу Української РСР» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1983, № 4, ст. 50).

3. Кримінальний кодекс України: Офіц. видання. – К.: Видавничий Дім «ІнЮре», 2001. – 400 с.

4. Закон України № 2456-IV від 03 березня 2005 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 16, ст. 260).

5. Закон України № 2677-VI від 04 листопада 2010 року «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 19–20, ст. 142).

6. Закон України № 245-VII від 16 травня 2013 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2014, № 12, ст. 178).

7. Закон України № 2136-VIII від 13 липня 2017 року «Про Конституційний Суд України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 35, ст. 376).

8. Закон України № 2147-VIII від 03 жовтня 2017 року «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 48, ст. 436).

9. Закон України № 720-IX від 17 червня 2020 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 47, ст. 408).

Кравчук Тарас Ігорович,

старший викладач кафедри
кримінального права Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ: НАСЛІДКИ РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ

21 серпня 2024 року Верховна Рада України ратифікувала Римський статут Міжнародного кримінального суду (РС МКС), завдяки чому Україна стала 125-ю державою-учасницею цього міжнародного договору. Римський статут – це міжнародний договір, шляхом підписання якого у 1998 році було засновано Міжнародний кримінальний суд. Після ратифікації Римського статуту держава стає учасником Міжнародного кримінального суду, а злочини її громадян або вчинені на її території – підсудними судові в Гаазі. Міжнародний кримінальний суд доповнює систему національної юрисдикції та може приймати до свого провадження справи не тільки за зверненням держави-учасниці, а й з власної ініціативи.

То ж, після ратифікації Римського статуту Верховна Рада України ухвалила законопроект №11484 «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів